

L'ALUMNAT DE CATALÀ COM A LLENGUA ADDICIONAL A XILE

Moisés Llopis i Alarcón*

Resum

Aquesta nota té com a objectiu establir les característiques que defineixen el perfil dels estudiants de català com a llengua addicional de les dues universitats xilenes (Pontificia Universitat Catòlica de Xile i Universitat de Xile) on s'imparteixen assignatures de llengua, literatura i cultura catalanes entre els anys acadèmics 2015 i 2022, a partir d'una enquesta amb 539 respostes. L'estudi analitza quatre variables dels estudiants: sociodemogràfiques, acadèmiques, lingüístiques i de grau de contacte amb la llengua i la societat catalanes. Els resultats obtinguts corroboren la caracterització obtinguda en estudis precedents, alhora que deixen entreveure alguns trets específics de la realitat xilena.

Paraules clau: català com a llengua addicional; ensenyament de català a persones adultes; multilingüisme; universitats.

STUDENTS OF CATALAN AS AN ADDITIONAL LANGUAGE IN CHILE

Abstract

The aim of this note was to establish the defining characteristics of students of Catalan as an additional language in the two Chilean universities (the Pontificia Universidad Católica de Chile (UC Chile) and the University of Chile) providing courses in Catalan language, literature and culture from the 2015 to the 2022 academic years, based on a survey that received 539 responses. The study analyses four student variables: sociodemographic, academic, linguistic and degree of contact with Catalan language and society. The results obtained corroborate the characterisation provided by previous studies, while also providing an insight into some specifically Chilean features.

Keywords: Catalan as an additional language; teaching of Catalan to adults; multilingualism; universities.

* Moisés Llopis i Alarcón, Universidad de Chile - Pontificia Universidad Católica de Chile. moisesllopis@uchile.cl [0000-0001-8585-0650](https://orcid.org/0000-0001-8585-0650)

Citació recomanada: Llopis Alarcón, Moisés. (2022). L'alumnat de català com a llengua addicional a Xile. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 78, 224-235, <https://doi.org/10.2436/rld.i78.2022.3851>

Sumari

1 Introducció

2 Metodologia

3 Resultats

3.1 Variables sociodemogràfiques

3.2 Variables acadèmiques

3.3 Variables lingüístiques

3.4 Variables de contacte amb els territoris de parla catalana i els seus parlants

4 Conclusions

5 Referències

1 Introducció

La presència de la llengua catalana a l'estranger té una llarga tradició i, amb el temps, ha permès la publicació d'obres estrangeres sobre llengua, literatura i cultura catalanes o la constitució de col·lectius d'àmbit institucional o intel·lectual dedicats al foment de la llengua i la cultura catalanes arreu del món, així com també la publicació de diferents recursos didàctics i metodològics destinats expressament per a aprenents de català (Bori, 2015; Vidal i Comajoan-Colomé, 2022).

D'acord amb les dades de l'Institut Ramon Llull (2021, p. 5-7), durant el curs 2020-2021, un total de 135 universitats han ofert docència d'estudis catalans i han participat dels diversos programes que organitzen adreçats al professorat i als estudiants, i el nombre d'estudiants matriculats a assignatures de llengua i cultura catalanes va ser de 7.415. La majoria dels estudiants es troben a França (2.461), Alemanya (714), el Regne Unit (679) i Itàlia (515). Les assignatures de llengua són les que van comptar amb un major nombre d'estudiants matriculats (66,67 %), sobretot dels nivells A1, A2 i B1 (81,56 %). A les assignatures de literatura, cultura, lingüística i traducció s'hi va inscriure el 18,44 % dels estudiants.

Un dels aspectes que pot ajudar de millor manera a avançar en la creació i optimització de nous materials pedagògics, entre altres aspectes, és l'anàlisi de les característiques que defineixen l'alumnat de català com a llengua addicional en un territori específic. Tenim a l'abast abundants estudis específics, principalment des de la sociolingüística, que permeten, alhora, donar compte d'una caracterització dels estudiants que aprenen català com a segona llengua, és a dir, dins del territori catalanoparlant (Puigdevall, 2014; Buisan i Tesouro, 2015; O'Rourke i Pujolar, 2015; O'Rourke, Pujolar i Ramallo, ed., 2015). Aquests estudis, tot i que indaguen sobre processos sociolingüístics d'adquisició de llengües històricament minoritzades, com el català, ens permeten identificar (o, més aviat, caracteritzar) un perfil bastant heterogeni dels aprenents de català arreu del domini lingüístic. En primer lloc, si parlem del cas de Catalunya, que és el que concentra una major quantitat d'investigacions (Puigdomènech i Solé, 2002; Peña, 2008; Vila et al., 2008; Solé i Fabà, 2010; Fabà i Serena, 2015; Ubach, 2015; Estors, 2015), parlem d'un estudiant d'entre 15 i 65 anys, provinent de diferents països i que té diverses llengües inicials, tot i que destaquen els estudiants amb el castellà com a L1. Pel que fa al perfil de l'estudiant de català en altres territoris del domini lingüístic, només comptem, fins ara, amb l'estudi de Torres (2003), el qual identifica l'alumnat aprenent de català com a L2 més freqüent de les Illes Balears amb dones d'entre 17 i 25 anys, d'origen europeu, amb una llengua inicial romànica, estudis superiors i que s'inscriuen als cursos per motius personals.

Els estudis del perfil dels estudiants de català com a llengua addicional,¹ tot i que més limitats en nombre (Manuel, 2014; Ferran, 2016; Tudela, Vidal, Repiso-Puigdelliura i Manuel, 2020; Manuel, Repiso i Tudela, 2021), ja presenten un perfil bastant homogeni, a diferència del cas de l'alumnat de català dins del domini lingüístic. En qualsevol cas, cap dels estudis precedents recull dades sobre la situació de l'aprenentatge de català com a llengua addicional a Sud-amèrica, un continent que, al llarg de la història, ha mantingut vincles de diversa mena amb la llengua, la cultura i la literatura catalanes (Albert, Friedlein i Martí, ed., 2017), un aspecte que podria estar relacionat també amb la inserció de l'ensenyament i l'aprenentatge del català en un espai d'educació superior.

En el primer cas, Ruben Manuel (2014) exposa una primera descripció del perfil general dels estudiants universitaris de català a partir d'una enquesta a vuitanta-tres estudiants de diferents centres estrangers d'Europa, Àsia i d'Amèrica del Nord (Itàlia, Alemanya, els Estats Units, Rússia, Hongria, Finlàndia, França, el Regne Unit, l'Índia i Suècia). D'acord amb l'autor, l'estudiant més freqüent és una dona d'entre 18 i 22 anys que cursa un grau relacionat amb les llengües, la traducció o la lingüística, amb l'anglès i l'espanyol com a llengües de domini i que estudia català per una estada prèvia a algun territori catalanoparlant i per l'interès en la llengua i la cultura catalanes.

Alba Ferran (2016), per la seva banda, se centra en el perfil dels estudiants de català a Tolosa de Llenguadoc, a partir d'una mostra de noranta estudiants als quals es va facilitar un qüestionari confeccionat a partir de l'estudi de Manuel (2014, p. 38-49) i de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població* del 2013 (Generalitat

¹ Entenem *llengua addicional* com ho fan Judd, Tan i Walberg (2001), és a dir, aquella llengua que s'aprèn posteriorment a l'adquisició del llenguatge mitjançant la primera llengua.

de Catalunya, 2015, p. 231-261). D'acord amb les dades d'aquesta autora, l'estudiant prototípic de Tolosa és una dona d'origen francès que, a més, té un cert coneixement i domini de l'espanyol, i que estudia català per interès en la cultura catalana i les llengües en general, o per turisme.

Per a l'últim, Tudela et al. (2020) es plantegen determinar les característiques comunes dels estudiants de català de tres universitats estrangeres (dues universitats europees, una universitat estatunidenca i una universitat asiàtica) d'acord amb quatre variables: les sociodemogràfiques, les acadèmiques, les lingüístiques i el grau de contacte amb la realitat catalana i els seus parlants. Els resultats d'aquest estudi confirmen que l'estudiant majoritària de català és una dona d'entre 21 i 22 anys que cursa estudis universitaris de grau relacionats amb el castellà, que fa cursos de català (majoritàriament de nivell A1 i A2) com a assignatura optativa i que té com a principals motius per matricular-se als cursos de català l'interès per aprendre una llengua estrangera, l'interès per la cultura i la política catalanes, o l'interès específic per la llengua catalana.

Més recentment Manuel, Repiso i Tudela (2021) han continuat aprofundint en l'aspecte de les motivacions que porten els estudiants de fora del domini a estudiar català. Els resultats presentats demostren que el factor més important per explicar la motivació d'aprendre català com a llengua estrangera és l'experiència acadèmica en una zona catalanoparlant i l'ús de la llengua, la qual cosa s'alinea, a més, amb els resultats previs obtinguts d'aprenents de català dins del domini lingüístic (Bernardó et al., 2008).

Els estudis continuen mostrant, en resum, que el perfil dels estudiants de català com a llengua estrangera i com a segona llengua són totalment diferents. A diferència de l'alumnat heterogeni present a Catalunya, podem comprovar que a les universitats estrangeres, els estudiants de català tenen característiques semblants.

Aquest estudi té com a objectiu detectar les característiques comunes dels estudiants de català de Xile respecte als estudis anteriors (Manuel, 2014; Ferran, 2016; Tudela et al., 2020). D'aquesta manera, es podrà afegir a la tipologia d'estudiants de català creada la dels estudiants xilens, que encara no han rebut l'atenció del món acadèmic. Concretament, aquest estudi es planteja les següents preguntes d'investigació:

1. Quines són les característiques sociodemogràfiques i sociolingüístiques dels aprenents de català com a llengua estrangera a Xile?
2. Quin nivell i tipologia d'estudis segueixen els estudiants? Quins nivells de català cursen i per què estudien català?
3. Quin grau de contacte tenen o han tingut amb els territoris de parla catalana i la seva realitat (llengua i cultura)?

2 Metodologia

Amb l'objectiu de conèixer les característiques dels estudiants de català a les universitats xilenes i fer una comparació dels resultats, es van recollir dades de les dues universitats on actualment s'ofereixen estudis de català: la Pontificia Universitat Catòlica de Xile i la Universitat de Xile. Val a dir que ambdues institucions tenen una oferta formativa ben diferent.

En primer lloc, a la Pontificia Universitat Catòlica de Xile (UC), els estudis de català van començar l'any 2005. Des d'aleshores, s'ofereix una assignatura de llengua i cultura (Introducció a la llengua i la cultura catalanes) i una de cultura i literatura (Cultura i literatura catalanes). Les dues assignatures són optatives per a tots els estudiants de la universitat i, mentre que la primera s'ofereix els dos semestres (de març a juliol i d'agost a desembre), la segona només es pot cursar durant el segon semestre.

En segon lloc, la Universitat de Xile (UChile) ofereix cursos de llengua i cultura catalanes des del 2005, gràcies al conveni entre l'Institut Ramon Llull i la Facultat de Filosofia i Humanitats de la Universitat de Xile. Actualment, s'ofereixen quatre cursos de català a l'any: durant el primer semestre, s'ofereixen dos cursos de llengua i cultura catalanes de nivell A1 (Català 1) i de nivell B1 (Català 3). Durant el segon semestre, s'ofereixen dos cursos més, en aquest cas, de nivell A2 (Català 2) i un altre de nivell B2 (Català 4).

Per recollir les dades de les dues universitats, es va crear una enquesta que consta de dues parts: la primera, centrada en el perfil de l'estudiant, i la segona, en els factors d'interès per aprendre la llengua. Amb l'objectiu de mantenir i treballar amb el mateix tipus de resultats obtinguts en les propostes d'investigacions anteriors sobre l'alumnat de català fora del domini lingüístic, es va decidir dissenyar aquest instrument a partir del que ha estat plantejat prèviament per Manuel (2014) i treballat posteriorment per Ferran (2016) i Tudela et al. (2020), amb algunes petites variacions, relacionades principalment amb el context específic d'aprenentatge xilè.

Per tal d'aconseguir una mostra significativa, atès el nombre irregular d'estudiants matriculats inscrits en alguns cursos, l'enquesta es va distribuir als estudiants de manera electrònica en les dues universitats cada mes de març i agost entre els anys 2015 i 2022. A ambdues universitats l'enquesta es va distribuir en castellà, per facilitar la comprensió del contingut. En total, es van recollir cinc-cents cinquanta-nou respostes, distribuïdes de la manera següent: a la UC es van aconseguir quatre-cents setanta respostes (84 %), mentre que a la UChile se'n van aconseguir vuitanta-nou (16 %). Convé advertir que, malgrat aquesta descompensació força significativa entre el nombre d'enquestes rebudes d'una universitat i de l'altra, els percentatges de respostes emplenades és pràcticament idèntica en ambdós casos (99,5 % a la UC i 99,2 % a la UChile), amb la qual cosa podem afirmar que la representativitat de les dades d'ambdues universitats és adequada. Aquesta diferència significativa entre les dades de les dues universitats està motivada per les diferències entre el nombre d'estudiants dels cursos oferts. Així, mentre que a la UC la mitjana d'estudiants dels cursos és de 19,3 per curs, a la UChile és de 7,3 estudiants per curs.

3 Resultats

Presentem a continuació els resultats obtinguts per cadascuna de les variables estudiades, que hem agrupat, tal com les trobem en els estudis anteriors (Manuel, 2014; Ferran, 2016; Tudela et al., 2020), en quatre categories: variables sociodemogràfiques, variables acadèmiques, variables lingüístiques i variables de contacte amb el domini lingüístic i els seus parlants. En aquest cas, i tenint en compte les investigacions precedents, centrarem l'atenció sobretot en les similituds i diferències entre ambdues universitats xilenes, per posar en contrast aquest perfil amb els que s'han descrit prèviament.

3.1 Variables sociodemogràfiques

Hem dividit les variables sociodemogràfiques, com ho fan els estudis precedents, en identitat de gènere i edat. En primer lloc, podem observar que els resultats demostren una diferència significativa entre ambdues universitats. Com s'observa a la taula 1, mentre que a la UC la majoria d'estudiants s'identifiquen com a dones (63 %), a la UChile, tot i que els resultats són més equilibrats, hi ha una majoria d'estudiants homes (49,4 %). Els estudiants no binaris tenen més presència a la UChile, amb un 2,2 % envers la UC, que representen un 0,2 %. A la UC, el percentatge d'homes és d'un 36,8 % i el de dones a la UChile és d'un 49,4 %.

Taula 1

Percentatges de la identitat de gènere declarada pels estudiants a les dues universitats

	UC	UChile
Dones	63	48,3
Homes	36,8	49,4
No binaris	0,2	2,2

Pel que fa a l'edat, la mitjana dels estudiants de català a les dues universitats és de 21,1 anys. Com podem comprovar a la taula 2, la mitjana d'edat més elevada correspon a la UChile (21,8 anys).

Taula 2

Mitjana d'edat i desviació estàndard dels estudiants a les dues universitats

	UC	UChile
Edat	20,3	21,8

	UC	UChile
Desviació estàndard	1,3	0,8

3.2 Variables acadèmiques

En aquest apartat, hem classificat les variables acadèmiques en cinc seccions: nivell d'estudis, tipologia d'estudis, àmbit d'estudis, estades acadèmiques fetes a l'estranger, nivell de català i motiu principal per estudiar català.

En primer lloc, els resultats obtinguts mostren que la gran majoria dels estudiants xilens són estudiants de grau (99,5 % entre les dues universitats). Ara bé, tal com podem apreciar en la taula 3, hi ha un petit percentatge d'estudiants de la UChile que estudia català mentre cursa un màster (1,1 %). Aquest fet s'explica principalment per la naturalesa de les assignatures ofertes en ambdues universitats. Més específicament, els dos estudiants de màster que consten com a estudiants de català a la Universidad de Chile són, a més, estudiants d'intercanvi que podien triar qualsevol assignatura de la Facultat. Per als xilens, però, l'oferta d'assignatures optatives de postgrau no inclou cap curs d'idioma estranger, amb la qual cosa, les assignatures de català només s'ofereixen a estudiants dels distints graus de les universitats. Així doncs, el 100 % dels estudiants xilens de català ho fan com a assignatura optativa, ja que no existeix cap oferta de mínor ni de grau en llengua i literatura catalanes a Xile.

Taula 3

Percentatges de la tipologia d'estudis a les dues universitats

	UC	UChile
Grau	100	98,9
Màster	0	1,1
Doctorat	0	0

L'àmbit d'estudi és, potser, la variable més interessant respecte dels estudis precedents sobre la qüestió, ja que comptem amb una diferència notable entre ambdues universitats. Per una banda, tal com es pot observar a la taula 4, la majoria dels estudiants de la UChile prové d'una carrera relacionada amb la lingüística (un 38,9 % estudia llicenciatura en Lingüística i Literatura [Hispaniques] i un 13 %, llicenciatura en Lingüística i Literatura Angleses) o amb les humanitats (un 9,3 % dels estudiants estudia Filosofia).² Aquest fet està estretament relacionat amb l'obligatorietat d'algunes carreres per cursar una llengua estrangera en 3 o 4 nivells (d'aquí també la necessitat de comptar amb quatre nivells de llengua catalana). En canvi, la UC té un ventall molt més heterogeni d'alumnat, on la majoria d'estudiants provenen d'estudis que no estan relacionats amb les llengües (un 31,7 %). D'aquest percentatge, de manera més detallada, un 21,9 % d'enginyeria civil, un 8,7 % de ciències naturals, un 6,8 % estudia dret, un 5,3 % són estudiants d'enginyeria comercial, un 5,3 % estudia construcció civil i un 2,3 % estudien psicologia. Només el 14,4 % dels estudiants cursen estudis relacionats amb les llengües.

Taula 4

Percentatges de l'àmbit d'estudis dels estudiants a les dues universitats

	UC	UChile
Lingüística	14,4	51,8
Humanitats	6,2	29,7
Ciències socials	20,7	11,1
Enginyeria	31,7	2,8

² Les llicenciatures en Llengua i Literatura (Hispanica) i en Llengua i Literatura Angleses a ambdues universitats, a partir de tercer any, tenen assignatures diferenciades d'acord amb l'itinerari (menció) triat per l'estudiant (menció Lingüística o menció Literatura). A efectes d'aquest estudi, hem eliminat aquest criteri de diferència i hem presentat els estudiants corresponents a les dues mencions esmentades de cada llicenciatura dins d'un mateix grup.

	UC	UChile
Ciències de la salut	27	4,6

Ara bé, si ens fixem només en els estudiants que fan un grau relacionat amb la lingüística a la UChile (llicenciatures en Lingüística i Literatura, Lingüística i Literatura Angleses i Relacions Internacionals), constatem que el 73,7 % estudien cursos de grau en castellà, mentre que el 26,3 % ho fa en anglès. En el cas de la UC, les estadístiques són molt semblants: dels estudiants que fan un grau en lingüística, un 67,6 % ho fa en castellà, mentre que un 32,4 % ho fa en anglès.

Taula 5

Percentatges de tipologia d'estudis relacionats o no amb el castellà

	UC	UChile
Espanyol	67,6	73,7
Anglès	32,4	26,3

Respecte de l'activitat acadèmica realitzada en un país estranger, també observem diferències entre els estudiants de la UChile i els de la UC. Mentre que en el primer cas, només comptem amb un 1,1 % (2) dels estudiants que ha tingut una estada acadèmica a un altre país, en la UC, un 7,2 % (35) dels estudiants ha fet estades acadèmiques en algun país estranger (principalment, d'Europa o d'Amèrica del Nord). En ambdós casos, però, el nombre d'estudiants que ha fet una estada a un territori de parla catalana és el mateix (1).

Taula 6

Percentatges d'estades acadèmiques a l'estranger a les dues universitats

	UC	UChile
Estades acadèmiques a l'estranger	7,2	1,1
Estades als territoris de parla catalana	0,2	1,1

Si ens fixem en els estudiants que han fet una estada acadèmica a un territori de parla catalana, en el 100 % dels casos de les dues universitats, el lloc d'estada ha estat Catalunya i, de manera més específica, Barcelona.

Pel que fa al nivell de català, gairebé un 96 % dels estudiants són usuaris bàsics, amb un A1 (90,5 %) o un A2 (5,6 %), una xifra que, com veiem a la taula 7, va disminuint a mesura que augmenta el nivell. Aquest fet està condicionat, principalment, per la manca d'oferta de cursos de llengua catalana a partir del nivell A2 a la UC, ja que només a la UChile s'ofereixen 4 nivells de llengua i el nombre d'estudiants que s'hi inscriu va minvant a mesura que va augmentant el nivell.

Taula 7

Percentatges del nivell de català dels estudiants inscrits

	Total
A1 – inicial	90,5
A2 – bàsic	5,6
B1 – elemental	2,4
B2 – intermedi	1,5

Presentem, en darrer lloc, els resultats a la pregunta sobre el motiu principal per aprendre català. Aquesta, com en el cas dels estudis precedents, és l'única pregunta oberta de l'enquesta. A partir de totes les respostes obtingudes, hem pogut identificar catorze motius, entre els quals destaquen l'interès per aprendre llengües noves (21,2 %), l'interès pel context polític català (12,5 %) i l'interès per la cultura catalana (11,5 %). Si mirem les dues universitats per separat, ens adonarem que tenen també motius diferents. A la UChile, els estudiants trien català, principalment, per l'interès en la cultura catalana (15,7 %), per aprendre noves llengües estrangeres (14,6 %) i per curiositat (13,5 %). A la UC, les principals raons per estudiar català són l'interès

per aprendre noves llengües (27,7 %), l'interès pel context polític català (17,2 %) i l'interès nascut a partir de la sèrie *Merlí* (Lozano, 2015 i 2019) (10 %). Presentem a la taula 8 els resultats detallats:

Taula 8

Percentatges dels motius principals per estudiar català a les dues universitats

	UC	UChile	Mitjana
1. Amistat amb una persona d'origen catalanoparlant	1,3	0	0,6
2. Interès per aprendre noves llengües	27,7	14,6	21,2
3. Interès a partir de la sèrie <i>Merlí</i>	10,0	12,4	11,3
4. Interès pel context polític català	17,2	7,9	12,5
5. Interès per la cultura catalana	7,2	15,7	11,5
6. Curiositat per la llengua i/o la cultura catalanes	8,7	13,5	11,1
7. Futur desplaçament a un territori catalanoparlant	2,8	4,5	3,5
8. Estada prèvia	0,2	2,2	1,2
9. Interès a partir del coneixement del FC Barcelona	2,8	4,5	3,6
10. Interès general	4,0	5,6	4,8
11. Interès per la llengua catalana	6,4	5,6	6,0
12. Orígens catalans	0,9	0	0,5
13. Recomanació d'algun/a company/a del curs	6,6	5,6	6,1
14. Raons acadèmiques	4,3	7,9	6,1

3.3 Variables lingüístiques

Dins d'aquest grup, identifiquem dues seccions: la llengua primera o materna (L1) dels estudiants, per una banda, i els seus coneixements de segones llengües (L2). En aquest cas, i donat que Xile té com a L1 majoritària el castellà, hem volgut aprofitar l'enquesta per identificar si els estudiants tenen una o més d'una L1, en relació, principalment, a les llengües indígenes presents al país.

Com podem observar a la taula 9, en relació amb l'L1, la gran majoria dels estudiants d'ambdues universitats reconeix que el castellà és la seva llengua materna. Només en dos casos a la UChile (que coincideixen amb els casos dels estudiants d'intercanvi), la seva llengua materna és una altra.

Taula 9

Nombre d'estudiants per cada L1 majoritària

	UC <i>N=470</i>		UChile <i>N=89</i>	
L1	castellà	castellà	francès	anglès
<i>N</i>	470	87	1	1

Respecte del nombre d'L1, tal com hem presentat a la taula 10, la majoria dels estudiants informen que només tenen una llengua inicial (i que es correspon, en efecte, amb el castellà). A la UChile podem identificar, tanmateix, un petit grup d'estudiants (un 4,4 % d'estudiants) que té dues llengües maternes. La segona llengua materna d'aquests estudiants és el mapudungun. Tanmateix, és important advertir que aquesta segona llengua materna no és considerada per cap estudiant com la seva L1 majoritària, raó per la qual no apareix representada a la taula anterior.

Taula 10

Percentatges d'estudiants amb una L1 o dues L1

	UC	UChile
Una L1	100	95,6
Dues L1	0	4,4

Finalment, pel que fa al nombre de segones llengües (taula 11), els informants estudien una mitjana de 2,6 llengües a part del català. La mitjana més alta és a la UC (3,1).

Taula 11

Percentatges del nombre d'L2 estudiades, a part del català, a les dues universitats

	UC	UChile
Mitjana	3,1	2,1
Desviació estàndard	1,3	0,9

La segona llengua més estudiada és, d'acord amb el que mostrem a la taula 12, l'anglès (un 65,8 % de mitjana entre les dues universitats), seguida per l'italià (12,3 % de mitjana) i el francès (7,2 % de mitjana). Entre les llengües menys estudiades se situen el rus (1,1 % de mitjana) i el mapudungun (1,6 % de mitjana).

Taula 12

Percentatges de les L2 més estudiades a les dues universitats

	UC	UChile
Anglès	66,8	60,7
Alemanys	5,3	0,0
Francès	4,5	21,3
Italià	13,4	6,7
Portuguès	4,0	2,2
Basc	4,5	0,0
Mapudungun	0,9	5,6
Rus	0,6	3,4

3.4 Variables de contacte amb els territoris de parla catalana i els seus parlants

Dins d'aquesta secció, hem considerat dues variables: el contacte amb els territoris de parla catalana i el contacte amb parlants de català. En primer lloc (taula 13), dels estudiants entrevistats a la UChile, només un 1,2 % ha estat als territoris de parla catalana abans de començar els estudis de llengua catalana, mentre que a la UC, el percentatge és del 27,7 % dels estudiants.

Taula 13

Percentatges de contacte dels estudiants amb els territoris de parla catalana a les dues universitats

	UC	UChile
Ha tingut contacte amb els territoris de parla catalana abans de començar el curs	27,7	1,2
No ha tingut contacte amb els territoris de parla catalana abans de començar el curs	72,3	98,8

Si ens fixem més detalladament (taula 14) en els informants que han visitat els territoris de parla catalana, Catalunya és la regió més visitada (94,3 %), seguida del País Valencià (2,3 %) i Andorra (1,5 %). La regió de

la Catalunya Nord (0,8 %) és la menys visitada, i les Illes Balears, la Franja de Ponent i l'Alguer no registren cap visita.

Taula 14

Percentatges dels territoris de parla catalana pels estudiants a les dues universitats

	UC	UChile	Mitjana
Catalunya	92,2	96,4	94,3
País Valencià	3,2	1,4	2,3
Illes Balears	0	0	0
Andorra	4,1	1,1	1,5
Franja de Ponent	0	0	0
L'Alguer	0	0	0
Catalunya Nord	0,5	1,1	0,8

Respecte al contacte amb parlants de català, el 13,3 % dels estudiants afirma que tenia contacte amb almenys un parlant de la llengua abans de començar a estudiar-la. La xifra del contacte amb persones que parlen català després dels cursos mostra una variació positiva només en el cas de la UC, on el percentatge s'incrementa lleugerament en un 2,5 %. A la UChile, en canvi, disminueix.

Taula 15

Percentatges del contacte amb parlants de català abans de començar els cursos i després d'acabar-los a les dues universitats

	UC	UChile	Mitjana
Contacte abans de començar els cursos	25,2	1,3	13,3
Contacte després de començar els cursos	27,7	1,2	14,5

4 Conclusions

L'objectiu principal d'aquest estudi era detectar les característiques comunes dels estudiants de català a les dues universitats xilenes on s'imparteixen estudis de llengua i literatura catalanes i comparar-ne els resultats amb els dels estudis precedents. Per dur-ho a terme, s'ha aplicat, durant els anys 2015 al 2022, una enquesta als estudiants de llengua i literatura catalana basada en quatre grups de variables: sociodemogràfiques, acadèmiques, lingüístiques i de contacte amb els catalanoparlants.

Pel que fa al perfil sociodemogràfic i acadèmic, podem dir que els estudiants de català a Xile, com en els casos precedents, són, principalment, dones, d'entre 21 i 22 anys (com ho assenyalen també els estudis de Manuel [2014] i Ferran [2016]), que estudien català com a llengua optativa (100 %) mentre cursen estudis universitaris de grau (99,5 %) i que, només en el cas de la UChile, estan relacionats amb la lingüística (51,8 %) i, de manera més específica, amb el castellà (73,7 %). A la UC, en canvi, l'estudiant de català cursa principalment estudis d'enginyeria (31,7 %) o de ciències de la salut (27 %). En la gran majoria dels casos (90,5 %), els estudiants assoleixen el nivell A1, un aspecte ja ressenyat també per l'Institut Ramon Llull (2021) i l'estudi de Ferran (2016). El motiu principal per matricular-se a català és l'interès per aprendre noves llengües estrangeres (25,4 %), l'interès pel context polític català (15,7 %) i la curiositat per algun aspecte de la llengua o la cultura catalanes (12,3 %), malgrat que la majoria dels estudiants inscrits no ha dut a terme estades acadèmiques a l'estranger ni a territoris de parla catalana.

Pel que fa al perfil lingüístic, es tracta d'estudiants que parlen entre dues i tres llengües estrangeres a part del català i que tenen com a llengua primera la majoritària xilena, és a dir, el castellà. Destaquem, però, que l'estudi de l'anglès com a llengua estrangera és el majoritari entre els estudiants d'ambdues universitats (66,8 % a la UC i 60,7 % a la UChile). També és remarcable la presència del mapudungun, llengua indígena xilena, l'aprenentatge de la qual gaudeix d'un interès creixent per part dels estudiants al llarg del temps, si tenim en compte que l'estudi del mapudungun a ambdues universitats és molt recent. Tanmateix, llengües

com l'italià (13,4 % a la UC i 6,7 % a la UChile) o el francès (4,5 % a la UC i 21,3 % a la UChile) tenen molta més presència.

Finalment, pel que fa al grau de contacte de l'alumnat xilè de català amb els parlants i la realitat catalana, cal remarcar que només un 13,3 % de mitjana declara haver-ne tingut contacte abans de començar els estudis de llengua i cultura catalanes. En aquest cas, novament, la diferència entre ambdues universitats és molt notòria (d'un 25,2 a la UC i d'un 1,3 % a la UChile). Tanmateix, aquests nivells de contacte no són tampoc homogenis a ambdues universitats després de finalitzar el curs: mentre que a la UChile aquest contacte disminueix, a la UC tendeix a augmentar mínimament.

Si comparem aquest estudi amb els precedents (Manuel, 2014; Ferran, 2016; Tudela et al., 2019) i amb la *Memòria IRL 2021* (Institut Ramon Llull, 2021), aquest treball corrobora algunes dades presentades prèviament, però en modifica o en puntualitza algunes per al cas xilè. Si bé el perfil lingüístic i acadèmic se situa en paràmetres semblants als dels estudis de Manuel (2014), Ferran (2016) i Tudela et al. (2020), és rellevant que, per al cas de la UC, que és la universitat xilena que més alumnat de català concentra, la majoria dels estudiants cursi una carrera que no té res a veure amb la lingüística ni amb les humanitats. També ho és el fet que, tot i que es mantenen els motius d'interès previs (l'aprenentatge de noves llengües, l'interès pel context polític o l'interès per la cultura catalana), s'hi afegeix un de nou: l'interès provocat pels productes audiovisuals en català i, més específicament, per la sèrie *Merlí*, que porta molts estudiants a aproximar-se a l'estudi de la llengua, la cultura i la literatura catalanes. Entre els factors que comporten aquestes dades es troben, en el cas de la UC, el caràcter d'optatiu de les assignatures a qualsevol llicenciatura en lloc d'emmarcar-les, potser, dins del rang de l'oferta de les llicenciatures de lingüística (hispanica o anglesa) o el fet que només hi hagi un sol nivell d'aprenentatge de la llengua de nivell A1, un aspecte que entra en contradicció amb les convocatòries de certificació oficial de llengua catalana de l'Institut Ramon Llull, el nivell mínim de les quals és A2. En el cas de la UChile, un dels aspectes més ressenyats pels estudiants és la incompatibilitat d'horaris amb els de les respectives llicenciatures, raó per la qual la majoria d'aprenents no continua estudiant català.

Aquest article és el primer estudi que parla entorn de les característiques específiques d'un grup d'estudiants d'Amèrica del Sud i de Xile. Convenim amb els estudis precedents que conèixer els estudiants de català fora del domini lingüístic permetrà no només optimitzar els recursos pedagògics que tenim a l'abast i crear-ne de nous (Tudela et al., 2020, p. 53), sinó que, a més, pot ajudar a crear noves línies d'investigació i dissenyar també noves estratègies específiques de difusió i aprenentatge de la llengua i la cultura catalanes.

5 Referències

- Albert, Corina, Friedlein, Roger, i Martí, Imma. (ed.). (2017). *Els catalans i Llatinoamèrica (s. XIX i XX)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Bernardó, Cristina, Comajoan, Llorenç, i Bastons, Núria. (2008). Anàlisi factorial dels motius d'aprenentatge del català com a llengua segona i relació amb el nivell, el temps d'estada, l'edat i el centre d'estudi dels alumnes. *Catalan Review: International Journal of Catalan Culture*, 22, 71-89.
- Bori, Pau. (2015). *Anàlisi crítica de llibres de text de català per a no catalanoparlants adults en temps de neoliberalisme* [tesi doctoral]. Universitat Pompeu Fabra.
- Buisan, Laia, i Tesouro, Montserrat. (2014). [Motius pels quals els immigrants aprenen una segona llengua: el català](#). *Revista catalana de pedagogia*, 8, 81-90.
- Estors, Laura. (2014). *L'adquisició del català com a llengua estrangera en el context multilingüe barcelonès: Estudi sobre les variables que intervenen en el procés d'aprenentatges d'alumnes adults indoïràncics, arabòfons, sinoparlants i castellanoparlants* [tesi doctoral]. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Fabà, Albert, i Serena, Antònia. (2015). [Resultats de les enquestes de satisfacció dels alumnes dels cursos de català per a adults](#). *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística*, 57, 51-60.
- Ferran, Alba. (2016). [L'ensenyament-aprenentatge del català a Tolosa: on, qui i per què](#) [Treball de Fi de Grau]. Universitat de Barcelona.

-
- Generalitat de Catalunya. Institut d'Estadística de Catalunya. (2015). [Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013](#). Generalitat de Catalunya.
- Institut Ramon Llull. (2021). [Memòria IRL 2021](#). Institut Ramon Llull.
- Judd, Elliot, Tan, Lihua, & Walberg, Herbert. (2001). *Teaching additional languages*. International Academy of Education.
- Lozano, Héctor. (2015). *Merlí*. [Netflix](#). [Sèrie].
- Lozano, Héctor. (2019). *Merlí: Sapere aude*. [Movistar+](#). [Sèrie].
- Manuel, Ruben. (2014). [Studying Catalan as an L2 in a foreign context: who and why: Learners' profile, attitudes and motivations](#) [Treball de Fi de Màster]. Universitat de Barcelona.
- Manuel-Oronich, Ruben, Repiso-Puigdelliura, Gemma, & Tudela-Isanta, Anna. (2021). [Motivations to learn Catalan outside the Catalan-speaking community: factors and affecting variables](#). *International Journal of Multilingualism*.
- O'Rourke, Bernardette, & Pujolar, Joan. (2015). New speakers and processes of speakness across time and space. *Applied Linguistics Review*, 6(2), 145-150.
- O'Rourke, Bernardette, Pujolar, Joan, & Ramallo, Fernando (ed.). (2015). New speakers of minority languages: The challenging opportunity. *International Journal of the Sociology of Language*, 231, 1-20.
- Peña, Andrea. (2008). [La motivació dels immigrants adults per aprendre català. Un estudi a la ciutat de Girona](#) [tesi doctoral]. Universitat de Barcelona.
- Puigdomènech, Laura, i Solé, Joan. (2002). [El perfil sociolingüístic dels alumnes extracomunitaris dels cursos de català per a adults](#). *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística*, 24, 87-91.
- Solé, Joan, i Fabà, Albert. (2010). [Els cursos de català per a persones adultes. Orígens, situació actual i perspectives de futur](#). *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística*, 49, 90-108.
- Torres, Bàrbara. (2003). [Els cursos de llengua catalana per a estrangers del Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projecció Exterior de la Cultura de les Illes Balears](#). *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística*, 27, 52-57.
- Tudela-Isanta, Anna, Vidal, Josep, Repiso-Puigdelliura, Gemma, i Manuel-Oronich, Ruben. (2020). [Característiques de l'alumnat de català L2 fora del domini lingüístic](#). *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 30, 39-55.
- Ubach, Antònia. (2015). [Aprèn.cat: llengua catalana i inserció laboral](#). *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística*, 56, 36-45.
- Vidal, Josep, i Comajoan-Colomé, Llorenç. (2022). [La investigación sobre los manuales de catalán como llengua addicional: de la didàctica de la llengua a la didàctica de la cultura](#). *Beoiberística: Revista de Estudios Ibéricos, Latinoamericanos y comparativos*, 6(1), 97-114.
- Vila, Ignasi, Oller, Judith, Perera, Santiago, Serra, Josep Maria, y Siqués, Carina. (2008). Lengua inicial y adquisición del catalán en las aulas de acogida. Dins Díez-Itza, Eliseo (ed.), *Estudios de Desarrollo del Lenguaje y Educación*. Instituto de Ciencias de la Educación (ICE) de la Universidad de Oviedo.